

АНА ТИЛИ – БАЙЛЫГЫМЫЗ! ОНЫ САКЪЛАП КЪАЛЫНЪЫЗ!

АРМАНЧИКЪ

БАЛАЛАР МЕДЖМУАСЫ

0+

№3
(141)
2026

Окью!
яз!

СѢЗ
ТУ-ЗАКЪ
ЛА-РЫ

МАСАЛ

КРОССВОРДЛАР
ЭГЛЕНДЖЕ

онлайн подписка
<https://armanciq.ru/shop/>

ISSN 2413-3159

Тили бар – инсан дегиль,
Тикиши бар – кольмек дегиль,
Япраггы бар – терек дегиль.

(црѣиѣ)

Эв тѣпесинден аттым,
сынмады.
Сувгъа аттым, сынды.

(цѣрѣѣѣѣ)

БИР БАЛА, БИР ОДЖА,
БИР КИТАП ВЕ БИР КЪАЛЕМ
ДЮНЪЯНЫ ДЕНЪИШТИРЕ БИЛЕ.

МЕКТЮП ЯЗГЪАН МЕКТЕПТЕ ОЛУР.

БИР КИТАП БИНЪ АДАМНЫ ОГРЕТЕ.

Уюм*, уюм тѣшек,
Оны бильмеген эшек.

(црѣиѣ)

***уюм**- куча, гряда

Эльсиз-аякъсыз ёл кезер,
Дост къальбини досткъа сѣйлер.

(Мектѣп)

Зульбие САТТАРОВА

БААРЬ

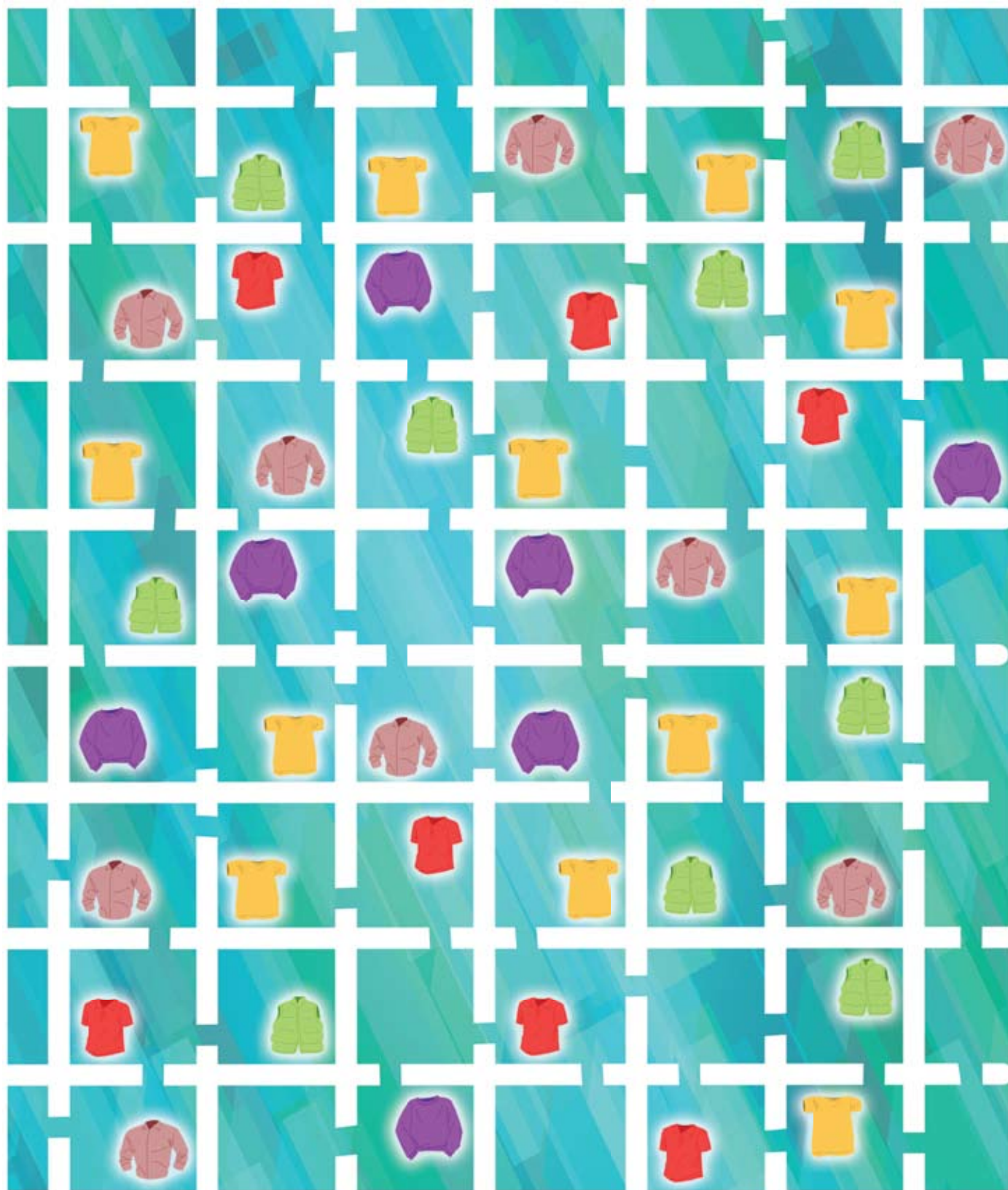
Кельди баарь ниает,
Табиат пек тюрленди.
Яваш-яваш чевре-чет
Зумрут багъчагъа дѣнди.

Кок юзюнде ярашыкъ
Кочебе къушлар уча.
Олар дагъ-дѣнъиз ашып,
Тувгъан **ильнен** къавуша.

Аккъуш, турна, къарылгъач,
Сыгъырчыкълар, лейлеклер...
Юректе догъа къуванч
Оларны козь этмектен.

зумрут – изумрут
кочебе – перелетные
иль – край

САЙ ВЕ ЯЗ!

Рессам Алие Менадиева

Ресимлерде он беш фаркъ тап.

Янълыш кольгени (тень) тап?

Арткъач не бар? Тап.

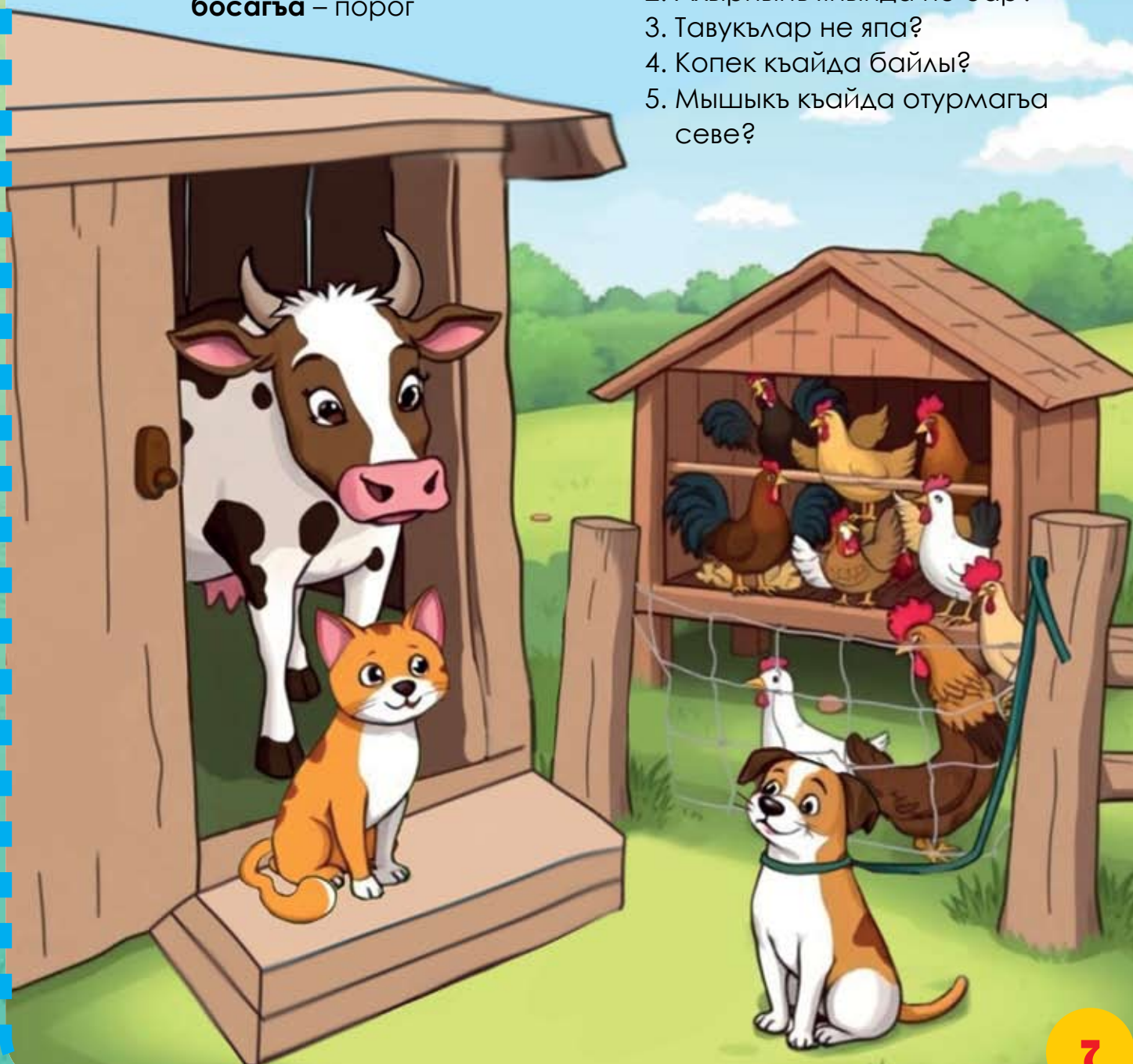
АЗ-БАР-ДА

Аз-ба-ры-мыз-да бир чокъ ай-ван бар. А-хыр-да бир сы-гъыр ве бир бу-зав-чыкъ яшай. А-хыр-нынъ я-нын-да ку-мес ту-ра. Ку-мес-те та-вукъ-лар ем чо-къуп ю-ре-лер. А-ра-ла-рын-да хо-раз ке-зи-не. Къо-ра я-нын-да ко-пе-ги-миз бай-лы. Ку-неш ад-лы мы-шы-гъы-мыз и-се бо-са-гъа-да о-тур-ма-гъа се-ве.

ахыр – хлев
кумес – курятник
къора – забор
босагъа – порог

СУАЛЛЕРГЕ ДЖЕВАП БЕР:

1. Ахырда не яшай?
2. Ахырнынъ янында не бар?
3. Тавукълар не япа?
4. Копек къайда байлы?
5. Мышыкъ къайда отурмагъа севе?

БААРЪДЕ КЫРЫМ ДАГЛАРЫНДА АЧКАН ЧЕЧЕКЛЕР

АКЪБАРДАКЪ, АКЪБАБА, ШАРТМЕК
ПОДСНЕЖНИК
лат. *Galanthus plicatus*

СУМБУЛЬ
ПРОЛЕСКА
лат. *Scilla bifolia*

ПАСТАЧЫКЪ, ПАСКАЛЧА
ПРИМУЛА
лат. *Primula vulgaris*

МАЙБАШ
МУСКАРИ
(ГАДЮЧИЙ ЛУК, МЫШИНЫЙ ГИАЦИНТ)
лат. *Muscári*

ДЖИДЕМ, ЧИЧЕНЬЯ
КРОКУС
лат. *Crocus tauricus*

КЪОКЪУЛЫ МЕРЪЕМ
ЦИКЛАМЕН
лат. *Cýclamen*

БАЙРАМ КЪАВЕСИ

– Битам, байрам шерифиньиз хайырлы олсун! Аллах оразаньизны къабул этсин!

– Сагъ ол, балам, санъа да байрам хайырлы ве мубарек олсун, даа чокъ байрамларгъа ет!

– Мен сизге къурабие кетирдим. Биринджи сефер озюм яптым. Тарифини сиз анълаткъан эдиньиз.

– Аферин торуныма, энди балабан къыз олдынъ. Эминим ки, лезетли олгъандыр.

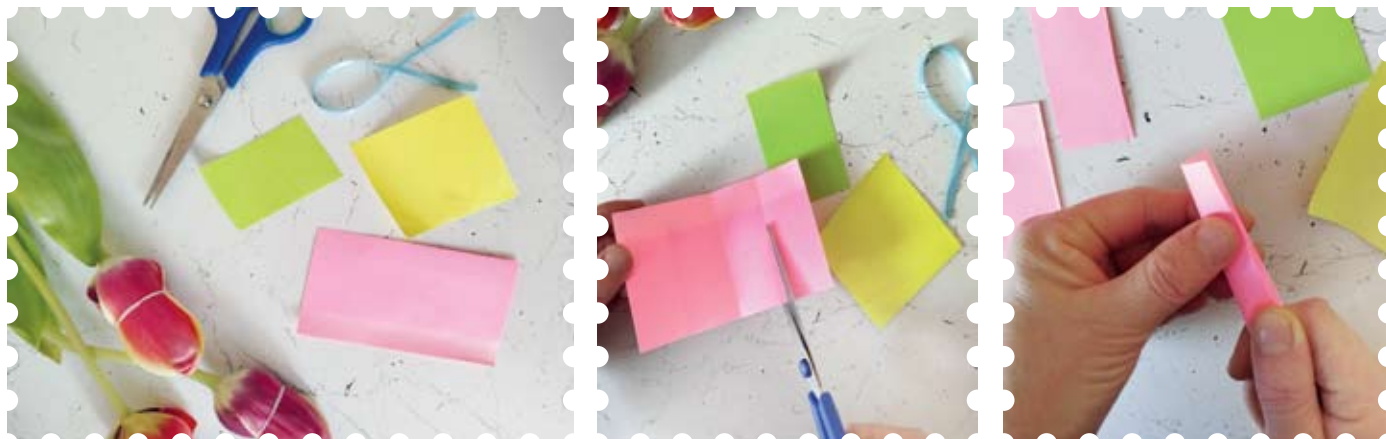
– Битам, байрам къавесини де мен пиширеджем.

– Къана, бакъайыкъ. Айса сен джезвени къой, мен фильджанларыны азырлайым. Байрам къавесининъ лезети башкъа ола!

ГУЛЬБАЕСТЕ

КЪАРАНДАШНЫ ЧЕРТМЕК
ТОЧИТЬ КАРАНДАШ

ПЫЧАКЪНЫ КЪАЙРАМАКЪ
ТОЧИТЬ НОЖ

СЕБЗЕЛЕРНИ АСРАМАКЪ
ВЫРАЩИВАТЬ ОВОЩИ

АЙВАНЛААРНЫ БЕСЛЕМЕК
ВЫРАЩИВАТЬ ЖИВОТНЫХ

УРЛУКЪ САЧМАКЪ
ПОСАДИТЬ СЕМЯ

ТЕРЕК ОТУРТМАКЪ
ПОСАДИТЬ ДЕРЕВО

КЪАШКЪАВАЛЛЫ ПИТЕ

МАЛЬЗЕМЕЛЕР:

1 йымырта;
100 мл сют;
50 грамм къашкъавал (сыр);

2-3 толу аш къашыгы ун;
къашыкъ уджунда сода ве туз.

АЗЫРЛАНМАСЫ:

Сютнен йымыртаны яхшы этип къарыштырамыз. Ичине эренделенген къашкъавал ве къалгъан къуру мальземелерни къошамыз. Къою (густой), амма акъыджы

(текучий) хамырны ягълангъан тавагъа тѣкип, орта атеште пиширемиз. Эр эки тарафыны къарарнен 2-3 дакъкъа къызартамыз. Азыр питени сары ягънен ягъламакъ мумкюн.

АШ ТАТЛЫ ОЛСУН!

Гёкхан ЭВЛИЯОГЪЛУ

ИСЛЯМНЫНЪ ШАРТЛАРЫ

Ислямнынъ беш **шарты** бар;
Бильмек бизге **сеадет**,
Бу шартларгъа ким уйса,
Онъа ачылыр дженнет...

Шартлардан биринджиси:
Келиме-и шехадет:
Тек ве Буюк Аллахтан
Башкъа танъры ёкъ эльбет.

Экинджи шарт – намаздыр,
О не гузель ибадет.
Кунъде ярым саатке
Сыгъа беш вакъыт невбет...

Учюнджиси – Рамазанда,
Ораза тутмакъ ниет.
Кунъдюз ашсыз ве сувсуз
Сабыр этмек ичюн **муддет**.

Дёртюнджи шарт – зекяттыр,
Аллах берген олса къысмет,
Серветини къыркъа боль,
Бирини эдие эт...

Бешинджи шарт – Ислямнынъ
Кябесини **зиярет**.
Имкянынъ олса эгер,
Бир кере хаджгъа кетмек.

шарт – условие

сеадет – счастье

муддет – срок, промежуток времени

сервет – богатство

зиярет – посещение

ДАНИЛЬЧА КЪОБА

Багъчасарайнынъ дживарларын-
да барып корьмеге ляйкъ олгъан
ер чокъ. Коккозь (Соколиное) коюн-
ден дженюпте (на юге) Седам къая
джапларында (на склонах) Данильча
адынен билинген меракълы бир къо-
ба бар. Къобанынъ озю пек балабан
дегиль, амма кириши баягъы кениш.
Мында кельмек ве къобагъа кирмек
ичюн махсус азырлыкъ керек дегиль.
Амма къобанынъ ичинде озен олгъа-
ныны бильмели. Озенчикнинъ суву
тер-темиз ве сувукъ.

МУ-
СА-
ФИР-
ЛЕР!

Къоба киришине якъын къадимий
ибадетханенинъ (храм) къалымтыла-
ры тапылгъан. Алимлернинъ айткъа-
нына коре, шу ибадетхане Даниил
адлы азиз адына къурулгъан. Къобагъа
киреджекте бир къач юз йыллыкъ бор-
сукъ тереги (тис) осьмекте.

Бу кьобанынь ады
эвельден Яильча
кьоба экен!

Роман-Кош
1545 м

Координаты GPS:
44.523665,
33.959622

ЧАЙНВОРД

1

Мышыкълар озь-ара къонуш-макъ ичюн миявламайлар. Тек адамларгъа бир шейлер бильдирмек ичюн миявлай экенлер.

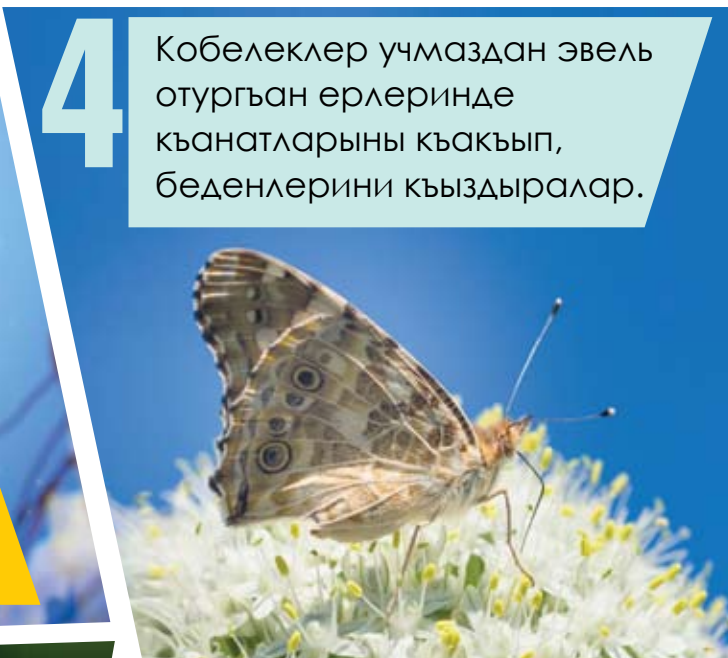
2

Зурафенинь тили о къадар узун ки, озь къулакъларыны биле ялап ола.

3

Алевкелер дюнъяда 650 миллион йылдан берли яшап кельмектелер.

4

Кобелеклер учмаздан эвель отургъан ерлеринде къанатларыны къакъып, беденлерини къыздыралар.

5

Къыз боджегининь маддеси пек яхшы. Бир саат ичинде 40-къа якъын чибин ашай биле.

6

1 килограмм бал япмакъ ичюн балкъурт 10 миллион чечекнинь нектарыны топламакъ керек.

САДОВОЕ КОЮНДЕН СЕЛЯМ!

Селям алейкум, сайгылы «Арманчык»ның хадимлери!

Селям иле сизге Сейитлер районы Садовое коюндеки башлангыч сыныф талембелери. Башкыя фенлернен берабер бизде кырымтатар тили ве окыв дерслери кечириле. Ана тили дерслеринде чокь мераклы малюмат, язув кыаиделерини огренемиз. Энъ севген ишлерден бири – «Арманчык» журналындан файдаланув. Анда мераклы малюматларнен танышамыз, кроссворд, ребус ве чайнвордларны чеземиз.

Меджмуа ренкли, дюльбер. Эр бир саны озьджесине аджайиптир.

Айры дерслерде иджадий устаханеде оламыз. Айры мевзуларгъа ресимлер сызамыз. Майре оджа эр биримизге айры дикъкят эте, муляй-

им сёзлернен бизге ильхам къоша. Окыв дерслеринде кыш мевсими акъкында эсерлернен танышып, ресимлер сыздыкь. Оларнен сизни де таныштырмакь истеймиз. «Арманчык» бизге озь тилимизге севги, урьмет ашлай. Биз сёз байлыгымызны арттырамыз.

**Талембелер адындан
Майре оджа Закирова.**

Али Умеруджа

Сале Юсуфова

Алиме Аметова

Диана Асанова

Зени Талипов

Мелек Сеитова

Наргиз Джумадинова

Мавиле Удобаши

АЕДИНОВА ЭЛЬВИНА
Эльвина Аединова

СУЛЕЙМАНОВА МЕЛЕК
Мелек Сулейманова

ЮСУФОВА ФАТИМЕ 2с
Фатиме Юсуфова

УМЕРУДЖА СУЛТАНИЕ
Султание Умеруджа

ДУЖУМАДИНОВА НИЛЮФЕР 3с
Нилюфер Джумадинова

ХАРАЧИХ МЕДИНЕ 3
Медине Харачих

ЭМИР АМЕТОВ

Селям алейкум, «Арманчык»
меджмуасы. Меним адым Реяна
Умерова. Мен 11 яшындам.
Меракчылы ве файдалы меджмуа-
лар ичюн чокь сагь олуньыз. Оларны
окьумагьа пек севем! Сизге озь ре-
симлеримни ёлламагаьа истейим.
Умьют этем ки, ресимлерни
бегенирсиз. Чокь сагь олуньыз.
Урьмет иле Реяна Умерова.

Лейлекнинъ Бахшышы

Озъбек халкъ масалы

Бир заманда бар экен, бир заманда ёкъ экен. Бир факъыр койлю яшай экен. Озюнинъ бир **зерре** топрагында гедже-кунъдюз чалышып, алгъан берекетинен кечине экен.

Бир кунъ озъ тарласында чалышкъанда, лейлекни коре. Къувана факъыр. Лейлек хайыр кетирген къуштыр. Амма учкъан къуш апансыздан таш киби ерге тюше. Факъыр чапып барса, къушнынъ къанаты кырылгъан.

Койлю лейлекни эвге алып кете ве къанатыны **чырышлап**, тедавийлемеге башлай. Бир къач вакъыттан лейлек тюзеле ве факъыр оны чыкъарып йибере.

Бааръде койлю **сабан сюргенде**, башы тѳпесинде шу лейлек учып кече ве учъ къарпыз урлугъы ташлай.

Факъыр шу урлукъларны сача, оларны яз бою суvara, чапалай.

Къарпызлар балабан оселер. Бунъа къувангъан факъыр пишкен къарпызларны тарладан кетире ве къомшуларыны, сойларыны **зияфетке** чагыра. Бир къарпызны алып, кесмеге истей, амма емишнинъ къабугъы пек къалын экен. Ярылмай.

Экинджи ве учюнджи къарпыз да ойле чыкъа. Шашып къалгъан факъыр пычакъны бар кучюнен ура, къарпыз патлай ве ичинден кырмазы ашы ерине алтын акъчалар сепиле.

Шу параларны койлю мусафирлеринен болюше. Эр кес мемнюн кьайта. Эвель факьыр олган инсаннынъ яшайышы денъише, о яхшы яшамагъа башлай.

Шу адамнынъ бир бай ве пек **куньджю** кьомшусы бар экен. Факьыр зенгинлешкенини корип, онъа бара ве себебини сорай. **Садедиль** койлю лейлек акъкында олганы киби эписини айтып бере.

Бай кой четине чыкъа ве анда юва кьургъан лейлекни коре. Явашчыктан бара ве таякъ атып, лейлекнинъ аягыны **кыра**. Сонъ, **тесадуфен** о ерде кечкен киби, сакълангъан еринден чыкъа ве кьушны эвине алып кетип, тедавийлей.

Бираздан лейлекнинъ аягы тюзеле ве о учып кете. Бай исе ондан бахшыш арзулап къала.

Бир кунъ лейлек башы тѣпесинден айланып, ерге эки урлукъ ташлай. Бай оларны алып сача ве берекетни беклемеге башлай. Вакъты кельген сонъ, кьарпызлар орькен ата, устюнде балабан емишлери яратыла.

Бай пишкен кьарпызларны эвге кетире ве кьомшулар коръмесин деп, кьапу-пенджерелерини къапата. Кьарпызгъа пычакъ ургъанынен, о ярыла ве ичинден бир **огъул** кийик кьурт учып чыкъа. Кьуртлар байны, онынъ кьорантасыны тишлемеге башлайлар. Бетлери, эль-аякълары шишкен бай кьорантасы бу белядан зорнен къачып кьуртула.

Сабыкъ факьыр исе озъ эвинде яхшы яшай, хайрие ишлерини япаяпа болдурмай.

ЛУГЪАТЧЫКЪ

зерре – очень маленький

сабан сюрмек – пахать

кьырмакъ – здесь: поломать

огъул – здесь: рой (о пчелах, осах)

чырышламакъ – загипсовать

зияфет – угощение

куньджю – завистливый

садедиль – доверчивый

тесадуфен – случайно

18

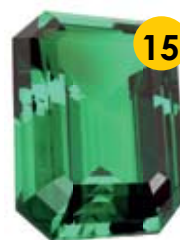
19

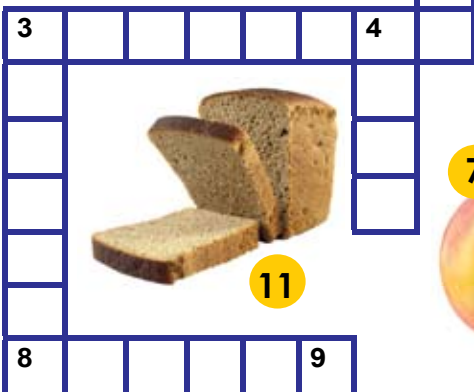
12

9

15

11

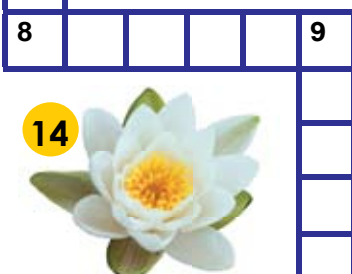

7

24

15

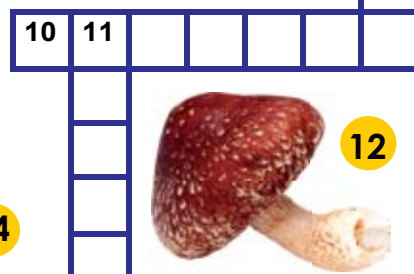
14

10

24

12

8

22

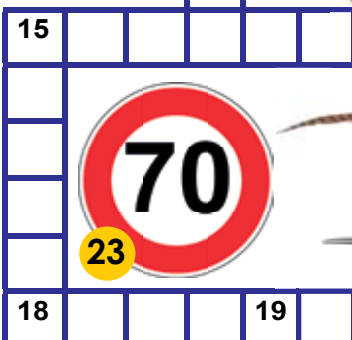
6

4

16

23

3

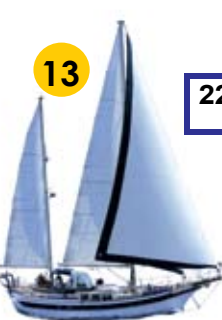
3

26

21

13

2

5

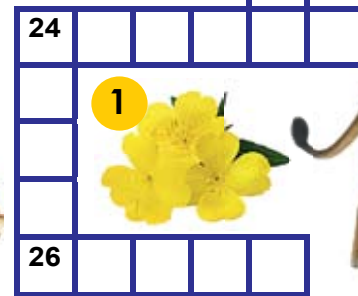
20

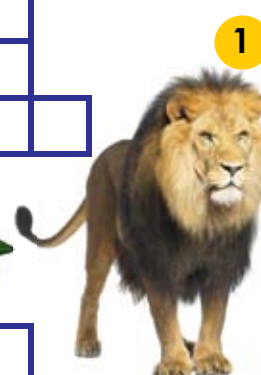
25

17

1

1

КЪОНЪУЗЛАР НЕ ИЧЮН ВЫЗЫЛДАЙ?

Къонъузларнынъ вызылдагъаныны эпимиз эшиттик, эбет. Я олар буны насыл япалар?

Вызылдамакъ ичюн къонъузларнынъ махсус органы ёкъ. Къонъузларны дикъкъатнен козетсек, олар тек учкъанда вызылдагъаныны аньлармыз. Олар кучюк къанатчыкларыны бир саниеде юзлернен кере саллайлар! Шунунъ ичюн де бойле вызылдайдыжы сес пейда ола. Башкъа ашератлар (насекомые) да бойле принципнен вызылдайлар.

ТИЛЬКИГЕ БАЛАБАН КЪУЙРУКЪ НЕ ИЧЮН КЕРЕК?

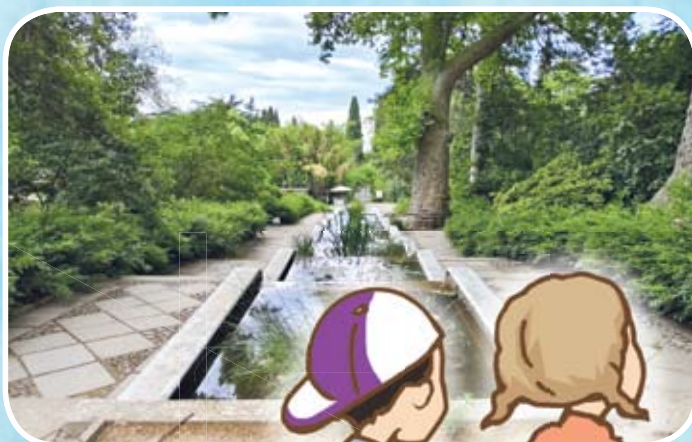
Тильки ичюн къуйрукънынъ эмиети (значение) пек буюк.

О, къуйрукъсыз яшап оламаз эди. Къуйругъы олмаса, копеклер оны тез тутар эди. Къуйругъыны сагъ тарафкъа бура, озю исе солгъа чапа. Бойлеликнен къачып къуртула.

Тильки озъ къуйругъыны дюмен (руль) ерине де ишлете, о тездже бурулмагъа ярдым эте. Сувукъларда исе тилькининъ къуйругъы оны кыздыра.

Тильки тыгъырчыкъланып ята, устюни исе, санки юнь ёргъаннен, балабан къуйругъынен къапата.

«Китап – бильги анахтары» лейхамызнынъ къараманлары – Нури ве Арзы этрафтаки алемни огренмеге девам этелер.

Бу сефер олар Къырым ботаника багъчасына ёл аладжакълар. Табиатта не къадар аджайип осюмликлер бар: тереклер, чалылар, чечеклер, отлар. Базылары дюльберлиги, къокъусынен, дигерлери исе къоджаманлыгъы я да ошлу (смешной) шеклинен айрете къалдыралар (удивляют).

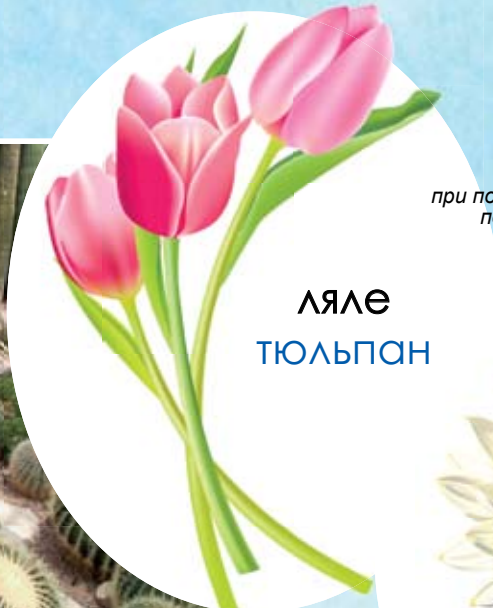
Иште Нуринен Арзы осюмликлернинъ чешитлерини, оларнынъ адлары, хусусиетлерини (особенности) ана тилимизде огренелер. Бу иште оларгъа «Мен огренем» ве «Бильмеге истейим» адлы бала энциклопедияларымыз ярдым эте.

БАГЪЧАСЫ

Издание осуществлено по проекту
КРООКПД «Арманчыкъ»
«Китап – бильгеи анахтары.
Книга – ключ к знаниям»
при поддержке Государственного комитета
по делам межнациональных отношений
Республики Крым.

ляле
тюльпан

къасым чечеги
хризантема

гуль
роза

Къырым Джумхуриети тасиль, илим ве яшлыкъ назирлиги тарафындан Халкъара Ана тили черчивесинде «Язык – душа народа» («Тиль – халкънынъ джаныдыр») иджадий ишлер ярышы кечирильди. Ярышнынъ эсас максады – ана тильге урьмет, севги ашламакъ, истидатлы яшларгъа къол тутмакътыр. Чешит жанрларда язылгъан иджадий ишлер арасында миллий неширлеримизнен бир сырада «Арманчыкъ» меджмуасы сыкъ анъылгъаны, онынъ эмиети, ана тилимизнинъ огренильмеси ве инкишафында къыйметли ери къайд этильгени бизни пек севиндирди.

«Бизим къорантамыз «Арманчыкъ» меджмуасы пейда олгъанындан берли, демек мумкюн, таныш эди. Эр ай янъы санны авесликнен беклеймиз. Биз о насил оладжагъыны тасавур этемиз: джылтта нелер тасвир этиледжек, меджмуа муэлифлери бизнен насыл янъы ве меракълы малюматларнен пайлашджакълар, бизни насыл тапмаджалар, кроссвордлар, акъыл тапмаджалары ве тапмаджалар беклейджеклер.

«Арманчыкъ»та басылгъан макъалелер талебелерге къырымтатар тили ве эдебияты, тарих, джогърафия, биология, джемиетшынаслыкъ дерслерине даа яхшы азырланмагъа ярдым этелер. Меджмуа мектеп оджалары, бала багъча тербиеджилери, эм де ана-бабалар ичюн къыйметли менбадыр.

«Арманчыкъ» меджмуасы тек ресимли китап дегиль. Бу ана тилини огренмек ичюн бир алет, окъувны алышкъанлыккъа чевирмекнинъ бир ёлу, зенгин бильги менбасыдыр. Ана тили ве медениетини инкишаф эттирювде журналнынъ айырымлашролю бар. Балалар озь ана тилинде анълы, бильгили, озь медениетинен гъурурланып оселер. Ве бу оларнынъ келеджеги ичюн пек муимдир.»

Таифе Кадырова.
Акъмесджит

«Тувгъан тилимизни сакълап къалувнынъ ёллары бармы? Эльбет, бар. Баба-деделеримиз «чаресиз дюнья ёкътыр» дегенлер. Тилимизни, несилимизни сакъламакъ ичюн, энъ биринджи, озь тилимизде гъурурнен къонушмакъ, тилимизни севип-саймакъ керекмиз. Эр бир къоранта къырымтатар тилинде чыкъкъан меджмуаларгъа язылып окъусалар гузель олур эди. Месея, бизим къорантамыз эр йыл «Янъы дюнья», «Къырым» газеталары ве «Арманчыкъ» меджмуасына абуне ола ве меракънен окъуй. Эвде мен ана-бабамнен, къардашларымнен къырымтатар тилинде къонушам. Ана тилимизге севгини рахметли къартбабамнен битам ашладылар. Адам бинъ кере адам олса да, эгер озь тилини бильмесе, о инсаний чизгилерини джоя деп, анълата эдилер. Озь тилини бильген ве озь тилинде лаф эткен инсан озь миллетининъ темелини пеките. Мен акъранларыма ялварып айтам, тувгъан тилимизни севип огренейик ве къонушайыкъ. Гуль озь топрагъында осьмесе къокъумай, терек мейва бермей. Озь тувгъан тилимизни де къорчаламасакъ, о да солур. Келеджек несиллер ана тилимизни бильмеси ичюн, шимдиден биз къайгырмакъ ве тюшюнмек керекмиз.»

Фериде Муллагиева.
Ички къасабасы

*** Иджадий ишлернинъ парчалары олгъаны киби басылды.**

«Миллий неширлеримиз халкъымыз-нынъ тарихы, мешур ватандашларымыз-нынъ аяты акъкъында бильги берелер, кечмиштеки къараманларымызны унут-мамакъ, ватанымызны севмесини хатыр-латып, халкъымызнынъ аятынынъ къуванчлы ве кедерли тарафларыны айдынлата. Газета, меджмуа, альманах чокъ дегиль. Амма эр бир нешир халкъымызнынъ ая-тында озь ерини тапты. Бири иле биз сёз ве ибарелернинъ имлясыны огренемиз, сёз байлыгъымызны кенълештиремиз; башкъасынен берабер ана тилимизде джумлелерни догъру къурмагъа огрене-миз.»

«Билесинъми, сонъки он йыл ичинде айлыкъ чыкъкъан «Арманчыкъ» бала медж-муасы корюмли ер къазанды. Кичик ба-лаларымыз ондан чешит неснелернинъ адларыны огренип, тарихкъа, земаневий аяткъа биринджи адымларыны атмагъа башлайлар. Бу журналдан балалар себ-зелернинъ, мейваларнынъ, чешит айван-ларнынъ, расткеледжек машиналарнынъ, чешит мебельнинъ, аванынъ, чечеклер-нинъ догъру адларыны пекителер. Жур-нал предметлернинъ ве айванларнынъ бозулгъан теляффузларыны нутукътан ёкъ этмеге ярдым эте. О къадар дюльбер, чешит ренкли саифелеринден айрете къалам.»

Айсель Куртбединова.
Акъмесджит

«Акъылыма оджамызнынъ айткъанла-ры кельди. Чокъ йылар эвельси Исма-ил Гаспралы балаларны джаилликтен къуртармакъ ичюн «Алем-и Субьян» адлы меджмуаны нешир этмеге башлады. Бундан сонъ, энди балаларнынъ меракъ-лы шейлерни, малюматларны окъумагъа имкянлары пейда олды. О, биринджи ве энъ севимли бала меджмуасы олды. Меджмуа ильк оларакъ балаларны бош вакъытларында окъумакъ ве окъумагъа меджбур этмек ичюн нешир этильди. Онда пек чокъ шиирлер, икяелер, аталар сёзлери, тапмаджалар, масаллар ве макъалелер басылгъан эди. Даа да дигер миллет языджыларнынъ ана тилимизге тер-джиме этильген эсерлери де кирсетиль-ген эди. Исмаил Гаспралы кырымтатар яшларыны окъувгъа, тербиеге, ичтимай инкишафкъа джелъп этмек макъсадынен «Алем-и Субьян» меджмуасыны нешир эте эди. Меджмуадаки эсерлер яш не-сильге ватанперверлик рухунда рухий-ахлякий тербие бермекни де макъсат этип къойдылар.

Шимдики заманда онъа ошагъан «Арманчыкъ» меджмуасы чыкъа. Фаркъы шунда ки, «Арманчыкъ» меджмуасы пек ренкли, ярыкъ, дюльбер ве ана тилимизде язылгъан. О вакъыттаки меджмуа ве газе-талар ренкли дегиль де, арап уруфатында язылгъан эди.»

Эльмаз Аблякимова.
Сеитлер районы

ДУВАДАКЪ

• ЛАТ. OTIS TARDA •

Дувадакъ (дрофа) – учкъан къушларнынъ энъ агъыры. Къушнынъ чекиси 16 килограммгъа ете. Эркек къушлар диши (самка) къушлардан даа ири ола.

Дувадакъ тез чапа, яхшы уча. Учмакъ ичюн башта чапа, сонъра къанатларыны керип авагъа коте-риле.

Къушлар осюмлик гурь оськен чёллерде, сувгъа якъын ерлерде юва къура. Аякълары ве гъагъасы (клюв) ярдымынен топракъ ичинде бир чукъурчыкъ къазып, ичине юва ичюн керек шейлерни ташыйлар. Вакъты кельгенде ювагъа эки-учъ йымырта къозлай ве бир айгъа къадар отуралар. Олар от урлукълары, боджек, къурт, атта кесертки (ящерица), бакъа ве сычанларны ашап кечинелер.

Дувадакъларнынъ ягъ безлери ёкъ (железа, вырабатывающая жир). Шунинъ ичюн ягъмур тюбюнде къалгъан къушнынъ къанатлары тез сылана. Аязда (в мороз) сылакъ къанатлар бузлап къала. Таш дайын къатып къалгъан къушны котерип алып кетмек къолай. Дувадакъларны чешит айван ве йыртыджы къушлар авлай. Бойле этип, борсукъ, къашкъыр, тилькилер, къартал, бюркют (беркут), леш къартал (орёл-могильник) – дувадакъларнынъ душманларыдыр.

Къырымда дувадакъкъа даа кийик мусюр (дикий индюк) дей экенлер. Ярымадамызда бу къушны энъ чокъ Акъмечит (Черноморское), Еди Къую (Ленино) районларында расткетирмек мумкюн. Дувадакълар ер устюнде, къазылгъан тарлаларда (поля) ерлешкенлери ичюн ювалары тракторларнынъ копчеклери тюбюнде къала. Авджылар да къушларгъа баягъы зарар кетирелер. Шу себеплерден дувадакълар Къызыл Китапкъа кирсетилип, къорулмасы керек олгъан къуш чешити сайыла.

ФЕЗА - КОСМОС

СОЛДАН САГЪҖА

1. Бутюн дюнъя, алем.
3. Танъ йылдызы я да кунеш системасынынъ 2-нджи сейяresi.
5. Алкъалы (с кольцами) сейяре.
7. Энъ балабан сейяре.
8. Кунештен 7-нджи сырада турган сейяре.
10. Кокте парылдагъан кок джисими (небесное тело).
11. «Къырмызы» сейяре.

ЮКЪАРЫДАН АШАГЪЫ

1. Сыджакъ ве ышыкъ сачкъан кок джисими.
2. Ернинъ ёлдашы (спутник).
4. Ер курресининъ тышында (вне Земного шара) олган бутюн кяинат (вселенная).
6. Кунеш системасынынъ энъ уфакъ сейяresi.
9. Кунеш этрафында долашкъан кок джисими (небесное тело).

МАНТЫКЪЛЫ* ВАЗИФЕ

1. Къайсы къуш энъ ири йымырта къозлай.
2. Буратино элифбесини къач кумюшке сатты?
3. Къутун аювлары (белые медведи) пингвинлерни не ичюн ашамайлар?
4. Нелернинъ узунлыгъы, теренлиги, кенълиги, юксеклиги ёкъ, амма оларны ольчемеге мулкюн?
5. Дюнъянынъ бутюн инсанлары айны заманда не япалар?

мантыкъ* – логика

Кечкен сандаки (2026 с. №2) булмачаларнынъ джеваплары

(8-инджи саифеде):

А. Торгъай, теразе, тадж, тильки, топ, тавус, тавукъ, таракъ, тимсах.

Б. Тилинъ айткъаныны къулагъынъ эшитсин.

(16-нджи саифеде):

1 - къартоп, 2 - пычкъы, 3 - ыргъакъ, 4 - къайыкъ, 5 - къабукъ, 6 - къабакъ, 7 - къабурчакъ, 8 - къашыкъ, 9 - къапыста, 10 - акъча, 11 - акъчаагъач, 12 - чёкуч, 13 - чырмавукъ, 14 - къулакъ, 15 - къалкъанбалыкъ, 16 - къыйыкъ, 17 - къыркъ, 18 - къалпакъ, 19 - къапакъ, 20 - къаппыбакъ, 21 - аджыбаба, 22 - акъбардакъ.

(17-нджи саифеде): 1 - ат; 2 - къоз, ель; 3 - эв; 4 - торгъай; 5 - бал; 6 - сыгъыр; 7 - копек; 8 - булут; 9 - балкъурт; 10 - терек.

(22-нджи саифеде):

1 - аякъмашна, 1 - аюв; 2 - шамшыр; 3 - савускъан; 4 - алевке; 5 - нал; 6 - къаркъуш; 7 - шемсие; 8 - бодене, 8 - борсукъ; 9 - ельпазе; 10 - леген; 11 - къыркъаякъ; 12 - япракъ; 13 - сансар, 13 - сыгъын; 14 - макъара; 15 - антер; 16 - нилюфер; 17 - ербучыкъ; 18 - енгинар; 19 - наргузь; 20 - зынджыр, 20 - зебра; 21 - зейтюн; 22 - нарат; 23 - къарылгъач; 24 - лескер; 25 - елькъанат; 26 - къыскач; 27 - рале; 28 - чипче.

**ПРИСЛАННЫЕ МАТЕРИАЛЫ РЕДАКТИРУЮТСЯ,
НЕ РЕЦЕНЗИРУЮТСЯ И НЕ ВОЗВРАЩАЮТСЯ**

Зарегистрировано
Роскомнадзором.
Свидетельство о регистрации
средства массовой информации
ПИ № ФС77-61125 от 03.04.2015 г.

Соучредители: КРООКПД «Арманчыкъ»,
ООО Издательский дом «Тезис».
Издатель: ООО Издательский дом «Тезис»

Индекс:
Годовая подписка 68310
Полугодовая подписка 68309
Льготная подписка 68311

Междмуадан язылар кочюрип басылгъаны
такъдырде «Арманчыкъ»тан алынгъаны
къосьтерильмели.

Все права на материалы,
опубликованные
в номере, принадлежат
журналу «Арманчыкъ».
Перепечатка только
с письменного разрешения редакции.

«Арманчыкъ» – детский журнал
на крымскотатарском языке.
№3 (141) март 2026 г.

Междмуа акъкъында фикир
ве теклифлеринъизни беклеймиз.
Адрес редакции и издателя: 295000,
г. Симферополь, ул. Долгоруковская, д. 14, кв. 16

Издательский дом «Тезис»:
тел.: +7978 032 99 40, +7978 020 04 74
e-mail: armanchiq@mail.ru

Баш муаррир
Э. Р. МУСАИМОВА
Муаррир
Диляра ИБРАГИМОВА
Дизайн
Зера АКИМОВА

© «АРМАНЧЫКЪ» междмуасы
Выпускается на крымскотатарском языке ежемесячно.
Къырымтатар тилинде айда бир кере нешир этиле.

Отпечатано ООО «Издательство Вперед»,
295047, Россия, Республика Крым,
г. Симферополь, ул. Ушакова, дом 8, корпус Дробь 5,
тел.: +7 912 250-77-55,
e-mail: izd-vpered@yandex.ru

Подписано в печать 16.03.2026.
Дата выхода номера в свет 26.03.2026.

Формат 60x84 1/8.
Заказ №
Тираж 2100 экз.
Цена свободная.

БАЙРАМ — ПРАЗДНИК

БАЙРАМ АРФЕСИ
КАНУН ПРАЗДНИКА

ТИЛЕМЕК
ЖЕЛАТЬ

КЪАЙД ЭТМЕК
ОТМЕЧАТЬ, ПРАЗДНОВАТЬ

ХАЙЫРЛЫ ОЛСУН
ПОЗДРАВЛЯЮ

ТИЛЕК
ПОЖЕЛАНИЕ

ДЖАН-ЮРЕКТЕН
ОТ ВСЕГО СЕРДЦА

БАХШЫШ, ЭДИЕ
ПОДАРОК

СЫЙЛАМАКЪ
УГОЩАТЬ

ЗИЯРЕТ
ПОСЕЩЕНИЕ, ВИЗИТ

БАЙРАМ ВАРАКЪАСЫ
ПРАЗДНИЧНАЯ
ОТКРЫТКА

ЗИЯФЕТ
ПИРШЕСТВО,
УГОЩЕНИЕ

ХАЙЫРЛАМАКЪ,
ТЕБРИК ЭТМЕК
ПОЗДРАВЛЯТЬ

